

**КРАЄЗНАВЧІ WEBРЕСУРСИ НБУ ДЛЯ ДІТЕЙ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЮНИХ ГРОМАДЯН**
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ САЙТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ)

***Красножон Валентина Михайлівна**, завідувачка відділу*

довідково-інформаційного обслуговування

Національної бібліотеки України для дітей, м. Київ

***Касяненко Оксана Сергіївна**, завідувачка сектору*

медійно-інформаційної грамотності відділу

довідково-інформаційного обслуговування

Національної бібліотеки України для дітей, м. Київ

Важливою соціальною функцією бібліотек для дітей, особливо в період російського вторгнення в Україну, є патріотичне виховання молодого покоління. У цьому аспекті особлива увага приділяється бібліотечному краєзнавству, яке вже давно набуло великої популярності, оскільки дозволяє дітям глибше пізнати свою Батьківщину, її історичний спадок. Ця робота базується на просуванні до користувачів краєзнавчих продуктів через бібліотечні послуги, проведенні циклу масових заходів історичного, літературного, культурно-мистецького та етнографічного спрямування.

Розвиток нових форм обслуговування користувачів неможливий сьогодні без інтеграції до інтернет-простору. Підвищенню інтенсивності поширення різнобічної краєзнавчої інформації серед дитячого населення сприяє діяльність Національної бібліотеки України для дітей, у бібліотечній практиці якої накопичено чималий досвід роботи на основі сучасних інформаційних електронних технологій. Віртуальні методи як універсальна комунікаційна вебплатформа передачі інформації відіграють значну роль у популяризації краєзнавчого фонду Бібліотеки, залученні користувачів до цінних, актуальних, корисних документів про Україну з різних галузей знань. У першу чергу, це поширення українознавчої інформаційно-бібліографічної продукції патріотичної тематики на сторінках сайту, створення та популяризація серед дітей та підлітків краєзнавчих електронних ресурсів.

Головним елементом онлайн-каналів інформування стали оригінальні, інтерактивні, інформаційно-бібліографічні продукти в електронному форматі. Їх завдання – у доступній ігровій формі навчити дитину легко та просто адаптуватися у віртуальному світі, поглибити пізнавальні інтереси школярів, спонукати їх до роздумів, пошуку та творчості.

Представлення таких ресурсів у інтернет-середовищі розпочалося в нашій Бібліотеці ще у 2008 році. А на сьогодні підготовлено понад 40 робіт історико-краєзнавчого, літературознавчого, пізнавального змісту. Всі електронні доробки можна переглянути на сайті у розділі **«Інтерактивні ресурси»** (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6145>). Теми краєзнавчого аспекту можна виокремити наступні: **«Сім природних чудес України»** (заочний краєзнавчо-туристичний похід), **«Славетна постать музичної України»** (музично-пізнавальний екскурс до 200-річчя від дня народження українського композитора, автора національного гімну М. М. Вербицького), **«Рослини, оспівані народом»** (мандрівка у рослинну символіку України), **«Голос і душа пісенної України: Маруся Чурай»** (віртуальна музично-бібліографічна розвідка), **«Космічні орбіти України»** (бібліомікс про розвиток космічної галузі), **«Сага про Симиренків»** (розповідь про славетний родовід) тощо. Усі ці інтерактивні електронні видання, а особливо електронний бібліографічний ресурс, створений у формі заочного краєзнавчо-туристичного походу **«Сім природних чудес України»** (<https://chl.kiev.ua/7/1.htm>), і сьогодні виявляють зацікавленість наших читачів.

Нині акцентую вашу увагу на новій патріотичній серії видань з ігровими завданнями **«Подорож містами України»**. Роботу над виданнями ми розпочали у 2019 році. Мета серії – висвітлити унікальну архітектурну, природничу, історико-етнографічну красу різних куточків України. На сьогодні вже підготовлено **14 видань**: **«Найцікавіші міста Львівщини»**, **«Найцікавіші міста Вінниччини»**, **«Найцікавіші міста Буковини»**, **«Найцікавіші міста Рівненщини»**, **«Найцікавіші міста Черкащини»**, **«Найцікавіші міста Кіровоградщини»**, **«Найцікавіші міста Волині»**, **«Найцікавіші міста Закарпаття»**, **«Найцікавіші міста Полтавщини»**, **«Найцікавіші міста Харківщини»**, **«Найцікавіші міста Миколаївщини»**, **«Найцікавіші міста Чернігівщини»**, **«Найцікавіші міста Тернопільщини»**, **«Найцікавіші міста Івано-Франківщини»**. Це краєзнавчо-пізнавальні екскурсії, під час яких діти старшого шкільного віку мають можливість дізнатися про пам'ятки культури, природи, туристичні об'єкти, театри, музеї, духовні храми, оригінальні архітектурні споруди, переглянути світлини, відеорепортажі, прочитати відповідну літературу про дивовижні місцевості певної території. Тобто побачити історично значиме, архітектурно витончене, природничо привабливе, красиве та унікальне обличчя певного регіону України. Нові випуски серії будуть готуватися і надалі. Для прикладу: як іде виклад матеріалу, демонструє слайд **«Найцікавіші міста Львівщини»** (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=11651>). Кожен випуск серії представляє 5 найкращих міст певної області. Далі окремими блоками іде загальна розповідь чи інше про місто, знайомство з місцевими унікальними об'єктами, цікавинки про регіон, а також розділ **«Краєзнавчий ігроленд»**, який вміщує пазли, ігри, тести, кросворди на закріплення поданого матеріалу. На сайті роботи представлено у спрощеному вигляді, при

необхідності можна скачати повну версію. Ці ресурси використовуються дитячими бібліотеками України на групових заняттях, при проведенні масових заходів краєзнавчого характеру, презентаціях електронних видань тощо.

Більшій популярності в електронній інфосфері НБУ для дітей набувають мультимедійні, відеопрезентації, онлайн-проекти як найпоширеніші віртуальні канали підтримки читання. Практично усі відділи обслуговування нашої Бібліотеки для різновікової дитячої аудиторії ведуть безліч цікавих тематичних електронних проєктів, зокрема і краєзнавчого спрямування. Вони згруповані у розділі сайту **«Онлайн-проекти»** (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=9305>). Серед них: «Великі українці», «Подорожуймо Україною разом», «Камуфляж. Історії нескорених», «Топонімічний навігатор «Було-Стало», «Водні артерії України», «Галопом Україною», «Творці книг на захисті України», «Історичні мандрівки Києвом». Ці проєкти несуть важливу просвітницьку місію, адже розкривають перед дітьми сторінки нашої історії, краєзнавчі особливості, знайомлять із видатними українськими постатями тощо.

Так, широкий резонанс в онлайн-інформаційному сервісі здобув проєкт **«Подорожуймо Україною разом»** (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=9309>), цільове призначення якого – відкрити дітям найкращі краєзнавчі перлини Батьківщини. Щорічно з 2020 року у межах онлайн-проекту на сайті Бібліотеки з'являється низка пізнавальних відеороликів. На сьогодні підготовлено 66 випусків. Для прикладу: упродовж 2024 року всі випуски проєкту переглянуло 45445 віртуальних користувачів. Користується популярністю серед школярів і онлайн-проект **«Історичні мандрівки Києвом»** (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=9447>). Це 25 віртуально-краєзнавчих подорожей з ігровими елементами, що розповідають про історію вулиць міста Києва. Також у 2025 році започатковано відеокейс **«Водні артерії України»** (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=11462>), присвячений історичним українським річкам, які формують не лише природний ландшафт України, а й відіграють ключову роль у житті людей.

Зустрічі у межах Сторітелінг-клубу **«КАМУФЛЯЖ. Історії нескорених»** (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=11299>), що діє в Бібліотеці з 2023 року, стали основою однойменного онлайн-проекту. Інформаційні повідомлення ресурсу знайомлять віддалених користувачів з легендарними реальними історіями учасників сучасної російсько-української війни. Це розповіді про мужніх людей, справжніх патріотів, героїчних українців нової доби – військових, енергетиків, журналістів, волонтерів, медиків, акторів, які проявили неабияку стійкість, витривалість та у найстрашніших обставинах прийняли виклик – стали на захист нашої незалежності. Зокрема, у 20 репортажах представлено діяльність журналістки, письменниці, майора ЗСУ Олени Мокренчук; військовослужбовиці, парамедикині,

командирки підрозділу «Янголи Тайри», волонтерки, Юлії («Тайри») Пасвської; благодійника, актора, кінорежисера Вадима Кононова; військовослужбовця, актора театру і кіно Дмитра Лінартовича; журналістки, кореспондентки ТСН каналу 1+1 Наталі Нагорної; волонтерки, очільниці Благодійного фонду «Янголи фронту» Катерини Суханової; пресофіцера 23-го батальйону спеціального призначення окремої Президентської бригади ЗСУ Івана Соколя; військового 3-ї окремої штурмової бригади Германа Носенка; контррозвідниці, генерал-майора Служби безпеки України Юлії Лапутіно; енергозахисників, фахівців ДТЕК «Київські електромережі» та інших.

У зв'язку з декомунізацією та дерусифікацією за останні кілька років в Україні було перейменовано багато площ, вулиць та провулків. Дуже часто навіть мешканці не знають, на честь кого вона тепер названа. Виходячи з цього, у 2022 році працівники Бібліотеки започаткували онлайн-проект **«Топонімічний навігатор «Було-стало»**, що висвітлює зміни назв у місті Києві. Випуски публікуються щомісяця, станом на жовтень 2025 року їхня кількість становить – 39. У кожному випуску розповідається про те, яку саме вулицю перейменовано, в якому районі столиці вона знаходиться та подається коротка довідка про людину або подію, на честь якої тепер названа вулиця.

З 2024 року в Бібліотеці діє інтерактивний проєкт тайноМіст **«Галопом Україною»** (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=11326>), який реалізується у межах програми «100% Україна». Мета проєкту – розповісти більше про нашу країну, її населені пункти; про етнографічні групи та народи, які живуть в Україні тощо. Щомісячно на бібліотечній сторінці у соціальних мережах з'являється листівка-загадка з декількома цікавими фактами про якесь українське місто або містечко. Завдання для читачів – у коментарях назвати цей населений пункт. На сьогодні опубліковано вже 11 випусків, що містять відомості про такі населені пункти, як Маріуполь, Славутич, Коростень, Кропивницький, Новгород-Сіверський, Дрогобич, Бердичів, Острог, Тульчин, Запоріжжя, Дніпро.

У сучасних умовах розвитку суспільства діти повинні розуміти цінність знань через книгу і читання, знати національні надбання, письменницьку еліту, зростати на кращих літературних зразках українських авторів. Так, з ініціативи нашої Бібліотеки з 2010 року почав діяти електронний портал **«КЛЮЧ»** (тобто Краща Література Юним Читачам) (<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=5516>). Даний рекомендаційно-критичний ресурс заслужено став ефективним інструментом поширення інформації про українську дитячу книгу. Матеріали «КЛЮЧа» розраховані на дітей і дорослих. Цей проєкт має на меті допомогти дітям отримати фахову інформацію про нові, призабуті та знакові книжки, видані в Україні, розкрити творчість українських письменників і художників-ілюстраторів, які присвятили свій талент дитячій літературі. Тут читачі можуть запитати щось у письменників, а також

прослухати твори, озвучені самими авторами. Дорослий зацікавлений читач може ознайомитися на сторінках порталу з літературознавчими та книгознавчими розвідками у галузі дитячої літератури, а також за бажанням взяти участь у дискусії про шляхи розвитку української дитячої книги і літератури або залишити свої міркування щодо видання, яке рецензується на сторінках «КЛЮЧа». Крім того, на сайті Бібліотеки у розділі «Коло читання» для організаторів дитячого читання представлено електронне інформаційне видання **«Зіркові перемоги української дитячої книги»** (<https://chl.kiev.ua/default.aspx?id=9798>). Посібник, починаючи з 1991 року, вміщує перелік творів для дітей та юнацтва, відзначених державними та міжнародними літературними нагородами і преміями. Кожного року інформація доповнюється. Видання сприяє розвитку дитячого читання, адже в ньому рекомендуються кращі книги, що стали переможцями в різних літературних конкурсах та рейтингах.

Отже, краєзнавча функція діяльності Національної бібліотеки України для дітей у цей складний час набуває підвищеного пріоритету і спрямовується на формування національного світогляду, всебічне висвітлення культури, етнографії, географії України, вчить маленьких українців не тільки любити свою Батьківщину, а й знати правдиву історію рідної землі.

Література

Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 26.09.2025.